

Sygn. akt III AUa 632/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.)
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 25 marca 2014 r. w Szczecinie

sprawy J. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o ustalenie braku zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 6 czerwca 2013 r. sygn. akt VI U 627/12

zmienia zaskarżony wyrok i oddała odwołanie.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSO del. Beata Górską

Sygn. akt III AUa 632/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 16 maja 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. ustalił J. S. wysokość składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od listopada 2007 r. do kwietnia 2010 r. w wysokości 3.483,00 zł wraz z odsetkami za zwłokę.

J. S. wniosła odwołanie od tej decyzji. Podniosła, że decyzja narusza przepis art. 107 § 1 i 3 k.p.a. oraz art. 79 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest składką miesięczną i niepodzielną, stanowi więc samodzielne zobowiązanie powstające w każdym miesiącu odrębnie. Z decyzji zaś nie wynika jakich miesięcy dotyczy określona kwota rzekomych zaległości, ani wysokości miesięcznych składek. Oświadczyła, że z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej tj. osiągnięcia z niej przychodu opłaciła wszystkie należne składki na ubezpieczenie zdrowotne w należnej wysokości.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w G. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wskazał, iż ubezpieczona podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, ubezpieczeniu pracowniczemu, a od dnia 1 marca 2009 r. pobierała emeryturę, której wysokość przekraczała kwotę minimalnego wynagrodzenia. Stan zadłużenia ubezpieczonej wynika z dokumentacji księgowej. Organ rentowy wskazał na przepis art. 79 ust. 2 oraz art. 82 ust 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2008 r. nr 164, poz. 1027 ze zm.; dalej jako „ś.o.z.f.ś.p.”), jako podstawę prawną ustalenia wysokości składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. (Dz.U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 ze zm.; dalej jako „s.u.s.”).

Wyrokiem o sygn. VI U 953/11 z 24 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż J. S. nie ma obowiązku odprowadzania składki na ubezpieczenie zdrowotne za miesiące, w których nie uzyskała przychodu z prowadzonej działalności gospodarczej.

Na skutek apelacji organu rentowego, Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem o sygn. III AUa 858/11 z 27 marca 2012 r., uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny wskazał na konieczność poczynienia ustaleń czy w okresie od listopada 2007 roku do kwietnia 2010 roku J. S. uzyskiwała przychód. Podkreślił przy tym, że przepisy ustawy ś.o.z.f.ś.p. uzależniają powstanie obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne od uzyskania przychodu. W przypadku gdyby płatnik prowadzący działalność gospodarczą nie osiągnął z jej tytułu przychodów, obowiązek zapłaty składek nie powstałby do momentu uzyskania pierwszego przychodu. Sąd Apelacyjny wskazał, że ubezpieczona kwestionując prawidłowość decyzji powinna naprowadzić dowody na okoliczność obalenia domniemania, że z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej była zobowiązana do uiszczania składek za sporny okres.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 6 czerwca 2013 r., Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim, VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z 16 maja 2011 r. w ten sposób, że ustalił, iż J. S. nie ma obowiązku odprowadzenia składki na ubezpieczenie zdrowotne za listopad 2007 roku, styczeń, marzec, kwiecień i wrzesień 2008 roku, marzec, lipiec i wrzesień 2009 roku oraz kwiecień 2010 roku.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że ubezpieczona z racji zatrudnienia w Izbie (...) w R. podlega ubezpieczeniu społecznemu pracowników od sierpnia 1993 r. W dniu 1 stycznia 1999 r. rozpoczęła prowadzenie działalności gospodarczej. W jej ramach obsługiwała m.in. (...) sp. z o.o. w R., (...) sp. z o.o. w R., Przedsiębiorstwo (...) w R. oraz osoby fizyczne. Działalność ta polegała na udzielaniu porad prawnych, redagowaniu pism procesowych, reprezentowaniu swoich mandantów przed sądami, głównie w sprawach gospodarczych. Jednocześnie od dnia 1 marca 2009 r. J. S. pobiera emeryturę. W listopadzie 2007 r., styczniu, marcu, kwietniu i wrześniu 2008 r., marcu, lipcu i wrześniu 2009 r. i kwietniu 2010 r. ubezpieczona nie uzyskała przychodu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

W dniu 17 lutego 2011 r. J. S. uregulowała przelewem należności wobec organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek zdrowotnych wraz z odsetkami w wysokości 2.188,86 zł. W piśmie opatrzonym tą samą datą wskazała szczegółowo za jakie okresy dokonuje wpłaty tytułem zaległych składek zdrowotnych.

Sąd Okręgowy na podstawie art. 82 ust. 1 ś.o.z.f.ś.p. uznał, że odwołanie ubezpieczonej zasługiwało na uwzględnienie. J. S. posiadała trzy tytuły do podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu, jednak działalność gospodarcza nie przynosiła jej przychodów w wyszczególnionych przez nią w pismach procesowych miesiącach i dlatego nie miała obowiązku odprowadzania składki na ubezpieczenie zdrowotne z tego tytułu. Sąd Okręgowy uznał, że kwestia słuszności zastosowania w niniejszej sprawie przepisu art. 82 ust. 1 ustawy została rozstrzygnięta przez Sąd Apelacyjny, wobec czego nie było potrzeby ustosunkowywania się do niego.

Z księgi przychodów i rozchodów, zestawienia przychodów, deklaracji VAT 7 przedłożonych przez ubezpieczoną oraz oświadczeń podmiotów, na rzecz których ubezpieczona świadczyła usługi, nie wynikało, by w listopadzie 2007 r., styczniu, marcu, kwietniu i wrześniu 2008 r., marcu, lipcu i wrześniu 2009 r. i kwietniu 2010 r. J. S. uzyskała przychód z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Okoliczność ta powodowała w ocenie sądu pierwszej instancji, że ubezpieczona nie miała obowiązku odprowadzania z tego tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne. Uzyskane z Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w R. karty roczne z lat 2007-2010 przedstawiały wynagrodzenie, jakie ubezpieczona uzyskiwała będąc członkiem rady nadzorczej przedsiębiorstwa. Otrzymywane z tego tytułu wynagrodzenie nie było więc przychodem J. S. uzyskiwanym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Mając na uwadze wskazane okoliczności Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż ubezpieczona nie ma obowiązku odprowadzania składki na ubezpieczenie zdrowotne za listopad 2007 r. styczeń, marzec, kwiecień i wrzesień 2008 r., marzec, lipiec i wrzesień 2009 r. oraz kwiecień 2010 r.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy, który zaskarżył rozstrzygnięcie w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 81 ust. 1 i ust. 2 w zw. z art. 82 ust. 1 i ust. 8 ś.o.z.f.ś.p., przez przyjęcie, że ubezpieczona nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej za wyszczególnione w wyroku miesiące. Wskazując na powyższy zarzut organ rentowy wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że w ocenie organu rentowego nie można przyjąć, że działalność gospodarcza jest wykonywana tylko wówczas, gdy przedsiębiorca uzyskuje dochody (przychody). Faktyczne niewykonywanie działalności gospodarczej w czasie oczekiwania na kolejne zamówienie lub w czasie ich poszukiwania nie oznacza zaprzestania prowadzenia takiej działalności i nie powoduje uchylenia obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego.

W odpowiedzi na apelację organu rentowego J. S. wniosła o jej oddalenie i podniosła, że obowiązek opłacania składki powstaje w przypadku osiągnięcia przychodu z tytułu działalności gospodarczej prowadzonej obok zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Skoro w wyszczególnionych w wyroku miesiącach ubezpieczona nie uzyskała przychodu, zatem zgodnie z art. 82 ust. 1 ś.o.z.f.ś.p. obowiązek opłacania składki nie powstał.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się w całości uzasadniona i doprowadziła do postulowanej zmiany zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny poczynił dodatkowe ustalenia faktyczne w sprawie, jak również dokonał własnej oceny prawnej, odmiennej od sądu pierwszej instancji, a w konsekwencji uznał, że J. S. zobowiązana była opłacać składkę na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w całym spornym okresie.

Sąd drugiej instancji dopuścił dowód z faktur oraz z pisemnych informacji od Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w R. (k. 262), (...) sp. z o.o. w R. (k. 267-273), (...) sp. z o.o. w R. (k. 265-266) oraz przesłuchał ubezpieczoną w charakterze strony (k. 281v). Na tej podstawie ustalił dodatkowo, że J. S. w okresie od listopada 2007 r. do kwietnia 2010 r. posiadała cztery tytuły ubezpieczenia zdrowotnego: ze stosunku pracy, z racji członkowstwa w radzie nadzorczej, jako emeryt (od marca 2009 r.) oraz z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej jako Kancelaria Radcy Prawnego w R.. J. S. jako radca prawny prowadzi działalność gospodarczą jednoosobowo od 1999 r. i obsługuje zarówno stałych klientów jak i osoby przypadkowe. W jej ramach nie zatrudnia żadnych osób. Działalność ma charakter ciągły, od 1999 r. nigdy nie wnosila o zawieszenie działalności gospodarczej. Biuro J. S. mieści się w jej mieszkaniu. Od 2007 r. na stałe obsługuje dwóch przedsiębiorców, ubezpieczona przychodzi do ich siedziby, gdy zgłaszają jej telefonicznie problem. Również po uprzednim telefonicznym uzgodnieniu podejmuje się prowadzenia spraw innych osób. Jako radca prawny J. S. udziela porad prawnych, wydaje opinie, inicjuje procesy sądowe, sporządza pisma procesowe, reprezentuje strony w sądzie aż do zakończenia sprawy. Ubezpieczona wystawia faktury za wykonaną konkretną pracę, przy czym praca ta zwykle nie zajmuje jej jednego dnia, ale tak długo jak trwają czynności sądowe w przebiegu postępowania. Faktura obejmuje wynagrodzenie za cały okres zlecenia od początku trwania umowy, nawet za okres kilku lat. Następnie

ubezpieczona w książce przychodów i rozchodów rejestruje faktury wystawiane zarówno przedsiębiorcom i osobom fizycznym.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Apelacyjny nie uznał za prawidłowe twierdzenia J. S., że w danych miesiącach nie prowadziła ona działalności gospodarczej z tego względu, że nie uzyskiwała przychodów (nie wystawiała faktur VAT 7 i nie odnotowywała ich w książce przychodów i rozchodów). Przeczy temu treść szczegółowych wyjaśnień złożonych przed sądem drugiej instancji. Zważyć należy, że charakter działalności radcy prawnego sprowadzał się do świadczenia usług na rzecz osób fizycznych i prawnych w sposób ciągły, z ewentualnymi okresami oczekiwania na klienta. Przy czym usługa w postaci prowadzenia sprawy sądowej nie stanowiła jednorazowej czynności wykonywanej w dacie wystawienia faktury, ale była rozciągnięta w czasie w zależności od trwania np. procesu sądowego i mogła obejmować okres nawet kilku lat. Ubezpieczona mylnie utożsamia prowadzenie działalności gospodarczej z uzyskiwaniem przychodów z jej tytułu. Tymczasem nawet w miesiącach, w których do wystawienia faktur nie dochodziło J. S. wykonywała usługi na rzecz swoich mandantów w ramach działania kancelarii radcy prawnego, np. uczestnicząc w rozprawach sądowych, sporządzając pisma procesowe, etc.

W niniejszej sprawie zasadne jest twierdzenie organu rentowego, że czas objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego i koniecznością zapłaty z tego tytułu składki jest tożsamy z czasem prowadzenia działalności gospodarczej. W ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy prawidłowo ustalił w jakich okresach ubezpieczona podlegała obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Rozpoczęcie działalności następuje najczęściej z chwilą wpisu do ewidencji działalności gospodarczej i zakończone jest z chwilą wykreślenia tego wpisu. Nie można przyjąć, że działalność gospodarcza jest wykonywana tylko wówczas, gdy przedsiębiorca uzyskuje przychody. Nawet faktyczne niewykonywanie działalności gospodarczej w czasie oczekiwania na kolejne zamówienie lub w czasie ich poszukiwania nie oznacza zaprzestania prowadzenia takiej działalności i nie powoduje uchylenia obowiązku ubezpieczenia (podobnie w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 6 lipca 2012 r., sygn. VI SA/Wa 641/12, LEX nr 1230750).

Jak stanowi art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c ś.o.z.f.ś.p. obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą, z wyłączeniem osób, które zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Natomiast art. 82 ust. 1 ś.o.z.f.ś.p. stanowi o tym, że „w przypadku gdy ubezpieczony uzyskuje przychody z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, o którym mowa w art. 66 ust. 1, składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest z każdego z tych tytułów odrębnie”. Z treści przywołanych przepisów nie wynika, aby brak ujawnienia przychodu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w poszczególnym miesiącu oznaczał brak obowiązku opłacenia składki. Tym bardziej w sytuacji, gdy działalność ma charakter ciągły, nie podlegała nigdy zawieszeniu, zaś na datę zaksięgowania wynagrodzenia wpływ mają indywidualne ustalenia pomiędzy radcą prawnym a jego klientem. Odmienne założenie prowadziłoby do irracjonalnego wniosku, że radca prawny reprezentujący spółkę w kilkuletnim procesie sądowym działalność swoją świadczył jedynie w miesiącu, w którym uzyskał zapłatę, zaś nie prowadził jej w pozostałym okresie, choć uczęszczał na rozprawy sądowe i stale reprezentował interesy danej strony.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego nie jest w tym zakresie odosobnione i znajduje potwierdzenie w cytowanym już uprzednio (w uzasadnieniu wyroku z 27 marca 2012 r. o sygn. III AUa 858/11 uchylającego pierwsze rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji) stanowisku, zgodnie z którym „posłużenie się w art. 82 ust. 1 (...) pojęciem "przychód" ma znaczenia dla określenia momentu powstania obowiązku opłacania składki z kilku tytułów. Dopiero osiągnięcie przychodów z prowadzonej działalności gospodarczej wywołuje skutek w postaci obowiązku zapłaty składki (por. komentarz do art. 82 ww. ustawy (w:) J. Nowak-Kubiak, Bożena Łukasik, Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ABC, 2007). Nieosiągnięcie przychodów w dalszym okresie prowadzenia działalności gospodarczej nie ma już znaczenia”. Stanowisko to podzielił także Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z 8 marca 2010 r., sygn. VI SA/Wa 2150/09, LEX nr 960186.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł co do istoty sprawy i oddalając odwołanie J. S. uznał, że decyzja organu rentowego z dnia 16 maja 2011 r. była prawidłowa.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSO del. Beata Górska